

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0 2244 2070

เรื่อง ความเป็นมาของธงชาติไทย
ผู้เรียบเรียง นายเปรม ถาวรประภาสวัสดี วิทยากรปฏิบัติการ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ สิงหาคม 2562

ธงชาติไทยหรือธงไตรรงค์ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย แสดงถึงเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีในความเป็นไทย มีความหมายถึงความเป็นเอกราช สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติ เพื่อจะได้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นของประเทศไทยให้ยั่งยืนตลอดไป

ย้อนไปในสมัยอยุธยา ได้มีการใช้ธงสีแดงเป็นธงชาติ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า เรือหลวงกับเรือราษฎรใช้ธงสีแดงเหมือนกัน ควรมีเครื่องหมายสำคัญให้เห็นต่างกัน ทรงให้เพิ่มรูปจักรสีขาวอันเป็นเครื่องหมายแห่งราชวงศ์จักรีลงบนธงสีแดง เพื่อใช้สำหรับเรือหลวง นับเป็นครั้งแรกที่แยกธงสำหรับเรือหลวงและเรือราษฎร

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงเพิ่มรูปช้างเผือกในรูปจักรสีขาวเพื่อใช้สำหรับเรือหลวง เนื่องจากประเทศไทยได้ช้างเผือก 3 เชือก ส่วนเรือราษฎรใช้ธงสีแดงอย่างเดิม

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า ธงสีแดงที่เรือราษฎรใช้นั้น ข้ำกับประเทศอื่นทำให้สังเกตได้ยาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรือราษฎรใช้ธงสีแดงมีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลาง ส่วนเรือหลวงใช้ธงสีขาวมีรูปช้างสีขาวอยู่ตรงกลาง และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตราพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับธง คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม รัตนโกสินทรศก 110 พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทรศก 116 พระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทรศก 118 และใน พ.ศ. 2453 ได้มีการตราพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทรศก 129 ซึ่งกำหนดให้ธงชาติเป็นรูปช้างเผือกบนพื้นสีแดง

พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า เมื่อมองธงชาติซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้นจากระยะไกล มีลักษณะไม่ต่างจากธงราชการ และรูปช้างที่อยู่กลางธงก็ไม่สง่างามเพียงพอ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศเพิ่มเติมแลแก้ไขพระราชบัญญัติธง รัตนโกสินทรศก 129 ให้ธงชาติเป็นพื้นสีแดง มีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น หันหน้าเข้าข้างเสาชิงช้า ใช้เป็นธงราชการ ต่อมาได้ยกเลิกใช้ธงชาติแบบช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ธงชาติแบบสีแดงสลัปลีขาวห้าริ้ว และใน พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติแก้ไข

พระราชบัญญัติธง พระพุทธศักราช 2460 เพราะประเทศไทยได้เข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 กับประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งธงชาติส่วนใหญ่จะมี 3 สี จึงให้มีแถบสีแดง สีขาว และสีน้ำเงินแก่ เรียกว่า ธงไตรรงค์

การเปลี่ยนแปลงมาเป็นธงไตรรงค์นี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงออกแบบธงไตรรงค์ และได้ให้ความหมายของสีที่อยู่ในธงชาติดังนี้ สีแดง หมายถึง เลือดอันยอมพลีเพื่อธำรงรักษาชาติและศาสนา สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์แห่งศาสนา และสีน้ำเงิน หมายถึง สีส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ได้มีการตราพระราชบัญญัติธง พระพุทธศักราช 2479 อธิบายลักษณะธงชาติว่าเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีขนาดกว้าง 6 ส่วน ยาว 9 ส่วน ด้านกว้าง 2 ใน 6 ส่วน ตรงกลางเป็นสีขาว ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้าง ๆ ละ 1 ใน 6 ส่วนเป็นแถบสีขาว ต่อจากสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ธงไตรรงค์

จากนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับธงชาติ คือ ธงชาติมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 6 ส่วน ยาว 9 ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น 5 แถบตลอดความยาวของผืนธง ตรงกลางเป็นแถบสีน้ำเงินแก่ กว้าง 2 ส่วน ต่อจากแถบสีน้ำเงินแก่ออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาวกว้างข้างละ 1 ส่วน ต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดงกว้างข้างละ 1 ส่วน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ธงไตรรงค์ และใน พ.ศ. 2560 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง รูปธงชาติตามพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญถึงเรื่องของค่ามาตรฐานการวัดสีธงชาติในลักษณะเป็นค่าแนะนำ

ธงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์สูงสุดของชาติ เป็นสิ่งเตือนใจให้อนุชนคนรุ่นหลังได้รำลึกถึงการเสียสละของบรรพบุรุษไทยที่หล่อหลอมให้คนไทยมีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว สร้างความภูมิใจในความเป็นชาติ เกิดเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาชาติไทยให้มีความเจริญรุ่งเรือง

บรรณานุกรม

“ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง รูปธงชาติตามพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522” (4 ตุลาคม 2560).

ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 245 ง, น. 1.

วชิราวุธวิทยาลัย. (2561). **นิทรรศการธงไตรรงค์ ธำรงไทย** [แผ่นพับ]. กรุงเทพฯ.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. (2555). **คู่มือ ธงไตรรงค์ ธำรงไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (ม.ป.ป.). **ประวัติความเป็นมาของธงชาติไทย**. สืบค้น 24 มิถุนายน 2562 จาก https://www.ombudsman.go.th/10/download/Flag_Thai.pdf

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **100 ปี ธงชาติไทย ร้อยดวงใจไทยทั้งชาติ**. สืบค้น 24 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20170918-101954-373681.pdf>